

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
užsienio reikalų ministro
2021 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. V- 554

VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO STRATEGINĖS KRYPTYS 2022-2025 METAMS

Tikslas ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo strateginės kryptys yra dokumentas, kurio tikslas – sudaryti planavimo ir valdymo sąlygas nuoseklesnei, racionalesnei ir darnesnei vystomojo bendradarbiavimo politikai.

Lietuvos vystomasis bendradarbiavimas turi tapti prioritetine užsienio politikos sritimi. Lietuva siekia tapti viena aktyviausių vystomojo bendradarbiavimo veiklą vykdančių valstybių regione. Lietuvos pastangos ieškoti pasaulinių ir regioninių problemų sprendimų leistų ne tik prisidėti įgyvendinant JT Darnaus vystymosi darbotvarkės 2030 tikslus, bet ir aktyviai kurti partnerystes, ieškoti naujų vystomojo bendradarbiavimo įgyvendinimo mechanizmų.

Siekiant didinti tikslingą paramą demokratijos ir laisvės erdvės plėtrai Europos Sąjungos (ES) kaimynystėje ir už jos ribų, stiprinant Lietuvos įsitraukimą į tarptautinės vystomojo bendradarbiavimo politikos formavimą bei įgyvendinimą, turint tikslą kiek įmanoma greičiau priartėti prie tarptautinius įsipareigojimus atitinkančio finansinės paramos teikimo vystomajam bendradarbiavimui ir atitinkamai stiprinant Lietuvos užsienio politikos vystomojo bendradarbiavimo potencialą, dedant pastangas, kad bendromis visų Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo architektūros dalyvių pastangomis vystomojo bendradarbiavimo politikos potencialas būtų išnaudojamas Lietuvos žmonių gerovei, numatant šias strategines kryptis yra nustatomas sąrašas valstybių partnerių ir regionų bei tematinų sektorių, kuriuose vykdydami kuo daugiau ilgalaikių didelės finansinės apimties programų, skirtų pasiekti matomų rezultatų konkrečiose srityse, vystomojo bendradarbiavimo politiką įgyvendinantys subjektai skirs didžiausią dėmesį.

Vystomojo bendradarbiavimo formatai

Vystomasis bendradarbiavimas yra vykdomas dvišaliu ir daugiašaliu formatu.

Plėtodama **dvišalį vystomąjį bendradarbiavimą** Lietuva, išnaudodama sukauptą patirtį ir turimą potencialą, valstybėse partnerėse siekia abipusės naudos: veiksmingai dalytis sukaupta patirtimi su ES Rytų partnerystės valstybėmis, skleisti šią patirtį kituose transformaciją patiriančiuose regionuose, plėtoti ekonominius ryšius ir stiprinti šalies įvaizdį.

Plėtodama **daugiašalio vystomojo bendradarbiavimo** veiklą Lietuva nuosekliai stiprina bendradarbiavimą su ES institucijomis, JT, EBPO, Pasaulio banku ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis, tarptautinėmis finansų institucijomis ir fondais, koordinuojančiais globalias pastangas remti besivystančias valstybes. Didesnis Lietuvos įsitraukimas į vystomąjį bendradarbiavimą sietinas su Lietuvos naryste EBPO Paramos vystymuisi komitete (angl. k. *Development Assistance Committee*).

Vystomojo bendradarbiavimo geografinės kryptys

Lietuvos **geografinių vystomojo bendradarbiavimo krypčių** prioritetą teikiamas ES Rytų partnerystės valstybėms, Artimiesiems Rytams, Vidurinei Azijai ir Afrikai.

Laisvės ir demokratijos darbotvarkė yra vienas pagrindinių Lietuvos užsienio politikos principų. Lietuva – svarbus pokyčių subjektas plečiant laisvės ir demokratijos erdvę ES kaimynystėje ir už jos ribų. Demokratinių institucijų, pilietinės visuomenės rėmimas ir skatinimas yra Lietuvos veikimo **ES Rytų partnerystės šalyse** prioritetas. Įgyvendinama vystomojo bendradarbiavimo veiklas Lietuva Rytų partnerystės šalims skiria didžiausią dėmesį, kurį lemia geografinės, istorinės, ekonominės, kultūrinės sąsajos, Lietuvos susipažinimas su Rytų partnerystės valstybių politine sistema, ekonomika, socialiniais ir kultūriniais ypatumais, specifinėmis problemomis. Rytų partnerystės mechanizmas parodė savo efektyvumą, o Lietuvos sisteminės pastangos šia kryptimi atnešė neabejotinai svarbių ir gerų rezultatų. Lietuva, turėdama demokratinės valstybės ir reformų įgyvendinimo patirties, siekia užtikrinti gerosios patirties perdavimą ir greitesnę ES standartų perėmimą keturioms ES Rytų partnerystės valstybėms, pasirašiusioms su Europos Sąjunga asociacijos sutartis – **Moldovai, Sakartvelui, Ukrainai ir Armėnijai**, pasirašiusiai ES ir Armėnijos visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimą (angl. k. – *Comprehensive and Enhanced Partnership Agreement, CEPA*). Lietuva paramą teiks šiems susitarimams ir su jais susijusioms reformoms įgyvendinti ir visapusiškai bendradarbiaus su šiomis valstybėmis, joms siekiant glaudesnės integracijos su ES.

Parama **Baltarusijos** žmonėms išlieka didžiausio Lietuvos dėmesio centre. Lietuva tvirtai remia už demokratinius pokyčius savo šalyje kovojančius Baltarusijos žmones. Kvietimas pasinaudoti ES Rytų partnerystės privalumais ir ES reformų ir paramos pasiūlymais demokratinei Baltarusijai visada galios, jei šalyje bus nuosekliai laikomasi demokratijos principų ir vyks demokratizacijos procesai.

Vystomasis bendradarbiavimas su atskiromis **Artimųjų Rytų ir Vidurinės Azijos** valstybėmis bus plėtojamas vadovaujantis užsienio politikos prioritetais ir įvertinus Lietuvos viešojo sektoriaus, verslo ir pilietinės visuomenės organizacijų patirtį.

Lietuva aktyviau vykdys vystomojo bendradarbiavimo veiklą **Užsachario Afrikoje**. Dėmesio centre bus šalys ir regionai, išsiskiriantys savo demografinė plėtra, esama politine ir ekonomine galia ir (ar) ateities potencialu, kurį būtina išnaudoti dvišaliam bendradarbiavimui ir abipusei paramai tarptautinėse organizacijose. Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos prioritetai Afrikoje formuojami atsižvelgiant į Lietuvos viešojo ir verslo sektoriaus, visuomeninių organizacijų galimybes įsitraukti į ES deleguotojo bendradarbiavimo bei kitų tarptautinių donorų finansuojamų programų ir projektų praktinį įgyvendinimą, tam skiriant dalį bendrojo finansavimo lėšų, taip pat įvertinant tokio įsitraukimo ilgalaikę politinę ir ekonominę grąžą Lietuvai.

Lietuvos parama valstybėms partnerėms taip pat grindžiama poreikiu plėsti prekybos ir investicijų geografiją, didžiausią dėmesį skiriant šalims, kuriose galima tikėtis geriausio rezultato Lietuvai ir valstybėms partnerėms. Lietuvos pagalba besivystančioms šalims kuriant įtraukusnę visuomenę stiprintų valstybių partnerių ekonomikas ir žmogaus teisių apsaugą, padėtų vystyti pilietinėms visuomenėms. *Ad hoc* bendradarbiavimas valstybėse partnerėse leistų Lietuvos viešojo ir privataus sektoriaus atstovams laiku įvertinti konkrečiame valstybės partnerės sektoriuje esamą situaciją ir pasiūlyti efektyviausią sprendimą, o tai leistų užmegzti ilgalaikius abipusiškai naudingus dvišalius ryšius.

Vystomojo bendradarbiavimo tematinės kryptys

Lietuvos vystomasis bendradarbiavimas yra **grindžiamas laisvės ir demokratijos darbotvarkė, reformų įgyvendinimo patirties perdavimu ir JT Darnaus vystymosi darbotvarkės 2030 tikslais** besivystančiose šalyse, prioritetinėse valstybėse partnerėse, daugiausia dėmesio skiriant šiems darnaus vystymosi tikslams:

kokybiškas išsilavinimas (4 tikslas – *Quality Education*);

lyčių lygybė (5 tikslas – *Gender Equality*);

pieinama ir švari energija (7 tikslas – *Affordable and Clean Energy*);

kova su klimato kaita (13 tikslas – *Climate Action*);

taika, teisingumas ir stiprios institucijos (16 tikslas – *Peace, Justice and Strong Institutions*);

partnerystė įgyvendinant tikslus (17 tikslas – *Partnerships for the Goals*).

Taip pat siekiant struktūrinių pokyčių valstybėse partnerėse bus teikiama parama tokiose vystomojo bendradarbiavimo srityse kaip skaitmeninimas, moterų ir mergaičių įgalinimas ir kova su korupcija.

Vystomojo bendradarbiavimo veiklos finansavimas ir būdai

Vystomojo bendradarbiavimo politika finansuojama iš Užsienio reikalų ministerijai, kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms patvirtintų biudžeto asignavimų bei kitomis lėšomis. Įgyvendinama ES ir kitus tarptautinius oficialios paramos vystymuisi susitarimus, Lietuva siekia didinti savo oficialią paramą atsižvelgdama į valstybės finansines galimybes.

Daug dėmesio bus skiriama bendrajam finansavimui ES bei kitų tarptautinių donorų programų įgyvendinimui ir deleguotajam bendradarbiavimui – tai turi tapti pagrindiniais paramos vystymuisi teikimo būdais. Vis dėlto ateityje nebus atsisakoma jau nusistovėjusių ir praktikoje patikrintų vystomojo bendradarbiavimo veiklos finansavimo mechanizmų.

Siektina 2/3 visų biudžeto asignavimų skirti ES Rytų partnerystės valstybėms, o trečdalis būtų tolygiai paskirstomas Afrikai, Artimiesiems Rytams ir Vidurinei Azijai, pasiliekant galimybę lanksčiai koreguoti proporcijas priklausomai nuo projekcinio poreikio.

Norint užtikrinti reikiamą vystomojo bendradarbiavimo veiklos finansavimą, neužtenka tobulinti esamus finansavimo procesus ir efektyviau išnaudoti turimus ar kuriamus instrumentus. Būtina įtvirtinti efektyvų vystomojo bendradarbiavimo paramos finansavimo mechanizmą, kuris leistų pritraukti privataus sektoriaus lėšas. Verslo sektoriaus, privačių asmenų įsitraukimo į vystomojo bendradarbiavimo iniciatyvas savanoriškais finansiniais įnašais ar paslaugomis skatinimas yra svarbi sąlyga ne tik didinti vystomajam bendradarbiavimui skiriamą finansavimą, bet ir įtraukti į vystomojo bendradarbiavimo veiklą visuomenę, informuoti apie šios veiklos naudą Lietuvos gyventojus.

Platesnis visų vystomojo bendradarbiavimo architektūros dalyvių įtraukimas

Lietuvos valstybės institucijų pastangos vykdyti aktyvesnę vystomojo bendradarbiavimo veiklą neatsiejamos nuo platesnio visų vystomojo bendradarbiavimo architektūros dalyvių įsitraukimo. Efektyvesnis viešojo sektoriaus, verslo įmonių ir asocijuotų organizacijų bei pilietinės visuomenės organizacijų kompetencijų, darbo atskirose valstybėse ir regionuose patirties ir ryšių išnaudojimas leistų stiprinti Lietuvos kaip valstybės donorės potencialą, gerinti visų Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo architektūros dalyvių kompetencijas ir veiklos galimybes. Reguliarus keitimasis informacija, efektyvesnis esamų institucinių galimybių naudojimas, organizacinių ir finansavimo mechanizmų tobulinimas leistų geriau identifikuoti galimas bendradarbiavimo sritis, suderinti geografinius ir tematinius veiklos interesus, veikimo būdus ir mechanizmus.

Informacijos apie vystomojo bendradarbiavimo veiklą sklaidos stiprinimas

Siekiant kaip galima geriau vystomojo bendradarbiavimo veiklai panaudoti turimus žmogiškuosius ir finansinius resursus, būtina stiprinti ir gerinti visuomenės informavimą apie Lietuvos tarptautinius vystomojo bendradarbiavimo įsipareigojimus ir naudą visuomenei, nes tai leistų sustiprinti ir užsitikrinti ilgalaikę visuomenės paramą vystomojo bendradarbiavimo veiklai.

Siekiant didesnio matomumo ir dvišalių santykių plėtos, gerinant Lietuvos įvaizdį užsienyje būtina stiprinti Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo strateginę komunikaciją, supažindinti su

Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo veikla užsienio šalių institucijas, nevyriausybinį sektorių ir tarptautinius partnerius.

Priedai

Neatsiejama šių strateginių kryptių dalis yra šalių ir regionų strategijos, parengtos vadovaujantis nacionaliniais užsienio politikos tikslais ir suderinus su ES veiklos kryptimis:

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo strategija Afrikai 2022–2025 metams;

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo strategija Armėnijai 2022–2025 metams;

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo strategija Artimiesiems Rytams 2022–2025 metams;

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo strategija Moldovai 2022–2025 metams;

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo strategija Sakartvelui 2022–2025 metams;

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo strategija Ukrainai 2022–2025 metams;

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo strategija Uzbekistanui 2022–2025 metams.